

Ártalmatlan anyagajegy

VAGY ÉLETVESZÉLYES MELANOMA?

A tavaszi-nyári időszakban a bőrt fokozott UV-sugárzás éri. Az elmúlt évek figyelemfelhívó kampányainak köszönhetően egyre többen keresik fel bőrgyógyászukat azért, hogy ellenőriztessék anyagjegyüket. Az ártalmatlan anyagajegy és a veszélyes melanoma között ugyanis csak a szakemberek tudnak különbséget tenni. Az egészségre nem játék, bízza magát és az életét hozzáértő orvosokra. SZÖVEG: SZABÓ ENIKÓ | SZAKÉRTŐ: DR. UJFALUDI ADRIENN

Mindent az anyagjegykről

Bár tizből kilenc embernek van anyagjegye, mégis bajban lennének, ha meg kellene fogalmaznunk, mi is az anyagjegy pontosan. Anyajegyek kétféleképpen keletkezhetnek: vagy a pigmentsejtek bizonyos helyeken abnormális módon csoportokba verődnek, egy-egy barna növedéket létrehozva; vagy pedig az UV-károsodás következtében a normál pigmenttermelő sejtek elkez-

denek szaporodni, létrehozva az anyagjegyként ismert elváltozásokat.

Az anyagjegyek számából és szabálytalanságuk mértékéből következtetni lehet a rosszindulatú bőrdaganat kialakulásának valószínűségére: minél több valakinek az anyagjegye, és köztük minél több a szabálytalan, annál nagyobb az esély, hogy akár valamelyik anyagjegy talaján, akár az ép bőrön melanoma alakuljon ki.

Az anyagjegyekkel kapcsolatban – legyen az bárhol és bár-

milyen régi – az esetleges változások észlelése a legfontosabb tényező.

Ennek egyik módja az önvizsgálat, vagyis, hogy a bőrünket bizonyos időközönként átvizsgáljuk, és az eltéréseket keressük. Az önvizsgálat hátránya, hogy laikus személy végzi, aki nem tudja pontosan, hogy mit is kellene észrevennie:

A változások észlelésének másik, legprofesszionálisabb módja

a részletes bőrtérkép készítése (minden anyagjegyet magába foglalóan) és az időről időre elvégzett összehasonlító kontrollvizsgálatok.

Mi a bőrrák?

A bőrrák nem melanoma! Míg a melanoma a bőrben lévő, de idegi eredetű, pigmenttermelő sejtekből alakul ki, addig a bőrrák a bőr hámsajtjeinek a rosszindulatú daganata. Attól függően, hogy melyik sejtféle-típusból ered, a két leggyakoribb típus a bazális (alapi) sejtekből származó basalioma és a hámkeratinocytáiból származó spinalioma.

A bőrrák jelentősége két dologban rejlik:

1. Nagyon sok van belőle (minden 5. ember számíthat rá élete során).
2. Rendszeresen összetévesztik laikusok a melanomával (fogalmilag).

Más az eredet, így más a viselkedés is. Amíg a melanoma gyorsan, agresszíven növekszik és aránylag hamar áttéteket adhat, addig a bőrrák viszonylag lassan növekszik, és hosszú ideig, akár évekig sem okoz komoly bajt. Azért a kép ennél árnyaltabb, mert a spinalioma – ugyan csak ritkán – áttétet is tud adni, és ha rossz helyen van, például az orron, a szem

TÉVHITEK AZ ANYAJEGYEKRŐL:

„Jobb hozzá nem nyúlni, megbolygatni.”

Ez a hiedelem késlelteti az orvoshoz fordulást akkor, amikor egy anyagjegy megváltozik, és esetleg elindul egy melanoma növekedése, pedig ilyenkor minden perc számít.

„Minden anyagjegyet el kell távolítani, hogy biztosan megelőzzük a melanoma kialakulását.”

Tekintettel arra, hogy a melanoma az ép bőrön is kialakulhat, az anyagjegyek eltávolítása nem jelent végleges megoldást.

Sajnos senki nem védett a melanoma ellen, azonban a rizikót csökkenthetjük az alábbiakkal:

- ▶ Gyermekek szigorú fényvédelme (a szülők felelőssége, tévhit)
- ▶ Napégések elkerülése (elsősorban a tűző nap kerülésével, ruházattal, és ha mindenképp direkt napfény éri bőrünket, fényvédő krémekkel)
- ▶ Rendszeres önvizsgálat (van-e változó anyajegyem?)
- ▶ Rendszeres szűrővizsgálatok (egyéni rizikótól függő gyakorisággal)

környékén, akkor ezek a daganatok is helyrehozhatatlan következményekkel járhatnak.

Míg a melanomára nem igaz, a bőrdaganatokra kifejezetten jellemző, hogy elsősorban olyan lokalizációkban alakulhatnak ki, amelyek közvetlen napsugárzásnak vannak kitéve.

A bőrrák legtöbbször egy alig észlelhető, pirosas, fénylő terület, növedék vagy nem gyógyuló seb formájában jelentkezik. Ezért javasoljuk, hogy amennyiben egy bőrön lévő sérülés három héten belül nem tűnik el, azonnal keressünk szakorvosi segítséget.

A melanomáról

A melanoma olyan rosszindulatú daganat, amelynek korai felfedezésére jó esély van, hiszen legtöbbször a bőrön alakul ki, és így időben észrevehető. A melanomával kapcsolatban azonban sok a félreértés és a tévhit. Például gyakran azonosítják a bőr-

” A MELANOMA OLYAN ROSSZINDULATÚ DAGANAT, AMELYNEK KORAI FELFEDEZÉSÉRE JÓ ESÉLY VAN, HISZEN LEGTÖBBSZÖR A BŐRÖN ALAKUL KI, ÉS ÍGY IDŐBEN ÉSZREVEHETŐ. A MELANOMÁT GYAKRAN AZONOSÍTJÁK A BŐRRÁKKAL, PEDIG NEM UGYANARRÓL A BETEGSÉGRŐL VAN SZÓ ”

rákkal, pedig nem ugyanarról a betegségről van szó.

A melanoma leggyakrabban a bőrben lévő pigmentsejtekből alakul ki: ilyen sejtek vannak az ép bőrben és az anyajegyekben is. Pontosán nem tudni, hogy milyen hatásra (káros UV-sugárzás, genetikai eltérések, hajlam) meghibásodik egy sejt, majd korlátlanul és megállíthatatlanul osztódni kezd: elindul a melanoma növekedése.

Kezdeti stádiumában a daganat még csak a bőr felső rétegében, a hámban van jelen.

Ekkor még egy egyszerű ki-metszéssel a páciens teljesen gyógyítható. Ez az úgynevezett in situ stádium. Amikor a melanoma a mélybe terjed, ahol már nyirok- és vérerek is vannak, megnő az áttétek kialakulásának esélye, mivel a sejtek az erek útján távolabbi szervekbe kerülhetnek (májba, tüdőbe, agyba, csontokba stb.), és ott megtelepedve nőni kezdenek, tönkretéve az adott szerv(ek) működését. Ezért kulcsfontosságú, hogy a melanomát minél korábban észrevegyük. Ennek leghatékonyabb módszerét

a szűrővizsgálatok jelentik. Egy laikus személy aligha tudja felfedezni az intő jeleket, vagy már csak túl későn teszi, míg a szűrések során felfedezett melanomát legtöbbször korai stádiumban ismerik fel.

Meghatározhatók bizonyos tényezők, melyek fennállása növeli a melanoma kialakulásának kockázatát. Ezek:

- ▶ szőke, vörös haj,
- ▶ világoskék, zöld szemek,
- ▶ fehér bőr, mely könnyen leég és nem vagy nehezen barnul,
- ▶ sok anyajegy,
- ▶ sok szabálytalan anyajegy,
- ▶ a múltban elszenvedett szolárium- és napégések,
- ▶ vérrokonságban már előfordult melanoma,
- ▶ és akinek már volt melanomája, annak szintén nagyobb az esélye, hogy legyen még egy.

Ha felmerül a melanoma gyanúja, ne késlekedjünk megtenni a szükséges lépéseket, hiszen az életünk múlhat rajta. **df**